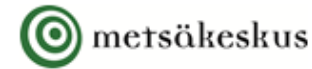

WAMBAF Tool Box

Lietekuopat ja laskeutusaltaat

Samuli Joensuu, Tapio Oy

Webinaari : Työkaluja hyvään vesiensuojeluun 20.4.2021

Sisältö

1. Lietekuopat
2. Laskeutusaltaat
vesiensuojelurakenteena
3. Laskeutusaltaiden mitoitus
4. Laskeutusaltaiden toteutus

Kuva Leena Finér

Lietekuopat

- Lietekuopat ovat pieniä kuoppia, joita kaivetaan kunnostettaviin **kuivatusojiin**
  - 100 m välein
  - ennen kuivatusojien risteyksiä
  - lietekuoppien tilavuus on yleensä 1-2 m³
- Voivat pidättää karkeaa kivennäismaakiintoainetta
- Sedimentoitunut kiintoaine voi lähteä uudelleen liikkeelle
- Maalajin mukaan huolella harkittava, ovatko lietekuopat tarpeen
- Toimivuuden seuranta ja ylläpitoa ei tarvita

Kuvat: Eeva Ring ja Anja Lomander

Lietekuopat ovat 1-2 kuutiometrin kokoisia kuoppia, joita kaivetaan kuivatusojiin

Laskeutusaltaat vesiensuojelurakenteena

- Toiminta perustuu veden virtausnopeuden hidastamiseen
- Veden mukana kulkeutuva kiintoainehiukkanen laskeutuu altaan pohjalle painovoiman vaikutuksesta
- Altaalla pystytään pidättämään tehokkaasti vain kivennäismaaperäistä kiintoainesta ja siihen sitoutuneita ravinteita
- Laskeutusaltaat ovat käyttökelpoisia ojitusalueilla, joissa ojien pohjamaalaji vaihtelee hienosta hiedasta karkeaan soraan
- Tällöin allas poistaa kiintoaineksesta keskimäärin 30 - 50 %, jopa 60 – 70 %

Laskeutusaltaat vesiensuojelurakenteena

- MUISTUTUS: ojien kunnostushankkeella vesiensuojelu ei voi perustua yksinomaan lietekuoppiin tai laskeutusaltaisiin
- Laskeutusaltaat täydentävät muita vesiensuojelumenetelmiä ja altainen yhteyteen kannattaa aina yhdistää jokin muu vesiensuojelumenetelmä
- Laskeutusaltaat eivät ole tehokkaita, jos ojien pohjamaalaji on turve
- Altaita ei suositella, jos ojien pohjamaalaji on savi
- Altaat voidaan yhdistää pintavalutuskenttiin tai suojakäistäisiin

Laskeutusaltaat vesiensuojelurakenteena

- Altaisiin pitää aina kuulua kynnys lähtevässä ojassa
- Altaiden tehokkuutta voidaan lisätä merkittävästi putkipadolla
- Uusina ratkaisuinä on tutkittu puuaineksen lisäämistä altaaseen tai biohiiltä parantamaan altaan ravinteidensitomiskykyä
- Altaiden rakentamispäikkänä moreeni on kestävin eroosiota vastaan

Laskeutusaltaisiin liitetyt putkipadot padottavat veden virtausta altaassa ja vähentävät selvästi kiintoainekulkeumaa (Kuva: Samuli Joensuu)

Laskeutusaltaiden mitoitus

- Optimaalinen mitoitusvaluma-alue on enintään 50 hehtaaria
- Altaat mitoitetaan vesimäärän perusteella
- Altaan mitoituksessa hyödynnetään ns. pintakuormamenetelmää eli virtaaman ja altaan vesipinta-alan osamäärää Q/A
- Käytännön mitoituksessa virtaaman määrittämiseen on sovittu käytettävän Seunan metsäisille valuma-alueille esittämällä yhtälöllä laskettua kevään keskiylivirtaaman (MHQ) määrää

Laskeutusaltaiden mitoitus

- Laskeutuksen tavoiteaalajina käytetään hienoa hietaa, jonka laskeutumismisnopeus on suurempi kuin 1 m/t
- Tätä pienemmät hiukkaset eivät välttämättä laskeudu altaaseen
- Altaan muodoksi ei suositella kulmikkaita muotoja pyörteisyyden vähentämiseksi
- Syvyyttä kannattaa kasvattaa tulevan ojan suuntaan
- Virtauksen tasainen jakaantuminen mahdollistaa aineksen tasaisen laskeutumisen altaan pohjalle

Laskeutusaltaiden mitoitus

- Altaan täyttymiseen varaudutaan mitoituksessa lietevaran avulla
- Pohjakulkeuman mukana liikkuvia karkeampia aineksia pidättyy altaaseen niin kauan kuin altaassa on vapaata vesitilaa
- Liettevaran suuruutta arvioitaessa pitää huomioida altaan yläpuolisten ojien maalajijakauma sekä ottaa huomioon yläpuoliset vesiensuojelurakenteet
- Altaalle tulee järjestää kulkuyhteys myöhempiä tyhjennyksiä varten

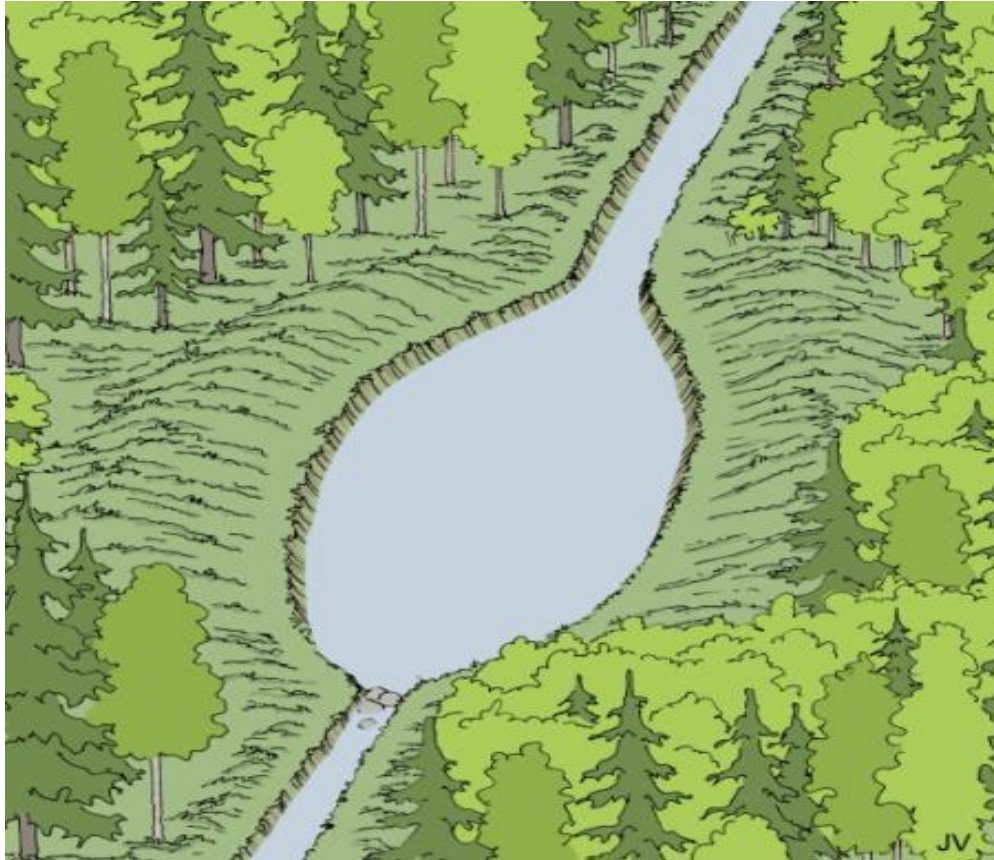

Laskeutusaltaiden mitoitus

- Altaan leveyden ja pituuden suhde tulisi olla 1:3 – 1:7
- Luiskankaltevuus määräytyy rakennuspaikan maalajin mukaan
- Routivilla ja hienojakoisilla mailla luiskankaltevuus saisi olla jopa 1:2
- Maatumattomaan turpeeseen kaivettujen altaiden luiskat voivat olla jyrkempiä, esim. 1:1
- Läjitysmailla varataan tilaa ns. jätkepolun ulkopuolella vähintään 2-3 kertaa altaan leveyden verran
- Maat tiivistetään ja maisemoidaan

Laskeutusaltaat

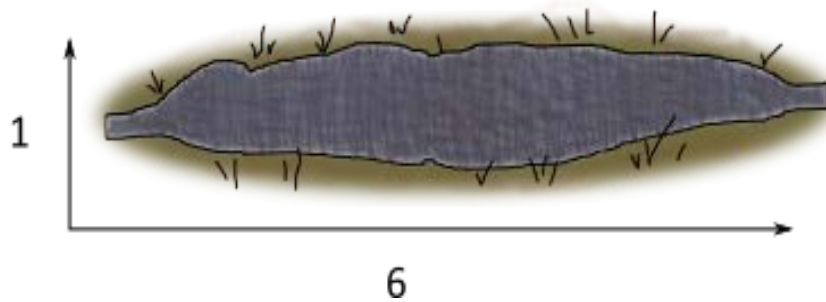
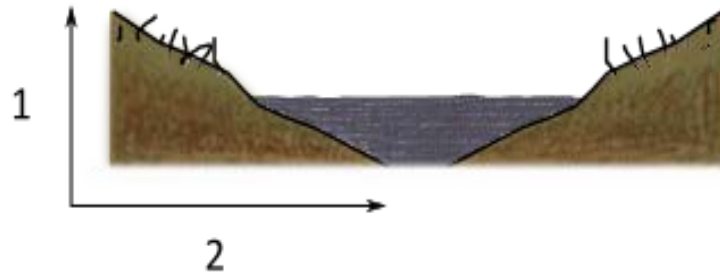
Piirros:
Kari Varhi

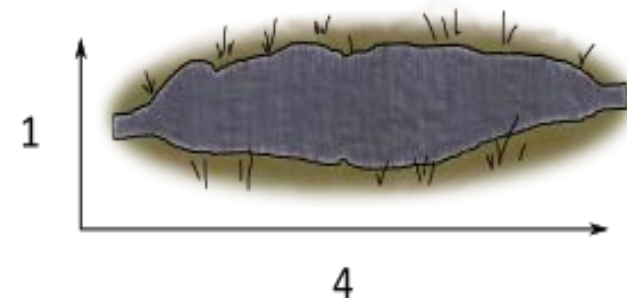
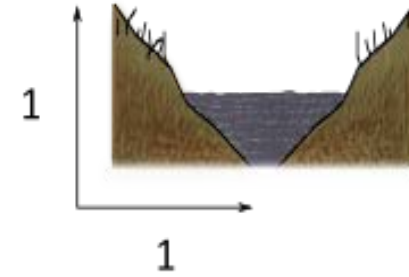
Luiskankaltevuus maalajin mukaan Loivat luiskat hiesu-hietamaille

a)

b)

Piirros: Laura Härkönen

Vasemmalla eroosioherkälle alueelle kaivettu loivaluiskainen allas;
oikealla vähemmän eroosioherkälle alueelle kaivettu jyrkempiluiskainen
allas

Laskeutusaltaat toimivat myöhemmin kosteikkoina

Kuva Tommi Tenhola

Kuvassa kaksikymmentä vuotta vanha allas, jossa kasvillisuus on levinnyt voimakkaasti altaan ympärille. Kasvittuneita vanhoja altaita ei kannata tyhjentää; ne voivat toimia kosteikkoina

Kiitos!

Yhteystiedot:

Samuli Joensuu

MMT, vesiensuojelun johtava asiantuntija

+358 40 5341 043

Tapio Oy

